

DECIZIA ECONOMICO-FINANCIARĂ ȘI GESTIUNEA RESURSELOR ÎN CONTEXTUL LEGII VALORII

ECONOMIC-FINANCIAL DECISION AND RESOURCE MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF THE LAW OF VALUE

Lect. univ. dr. Sorin BURLACU, ASE București

Drd. Petronela Evelina BĂLU, ASE București

Conf. univ. dr. Florentina Olivia BĂLU, Universitatea din Geneva

Lect. univ. dr. Oana SABIE, ASE București

Abstract

The way in which people's well-being depends on how resources are used in the medium and long term is a permanent concern for many scientists, regarding many disciplines - from technology to biology, law and economics. This paper is setting out to address the importance of economic-financial decisions in relation with the responsible management of resources in the companies' activity, particularly, and at the level of society, generally, with respect to those interdependencies between the economic activities and the natural ecosystems that place the consumers and producers as key actors in developing and maintaining a sustainable economy.

Rezumat

Modul în care bunăstarea oamenilor depinde de maniera în care sunt utilizate resursele pe termen mediu și lung reprezintă o preocupare permanentă a oamenilor de știință, o preocupare comună mai multor discipline - de la tehnologie până la biologie, drept și economie.

În această lucrare am abordat importanța deciziilor economico-financiare în raport cu gestiunea responsabilă a resurselor în activitatea întreprinderii, în special, și la nivel de societate în general, acele interdependențe dintre activitățile economice și ecosistemele naturale care plasează consumatorii și producătorii ca pionii principali în dezvoltarea și menținerea unei economii sustenabile.

Introducere

Conducerea și desfășurarea activității financiare în unitatea economică se realizează prin intermediul deciziilor cu un conținut financiar. Decizia presupune o trecere „de la potență la act în condiții de eficiență”, în mod conștient, bazat pe o fundamentare și motivare științifică, psihologică și de scop.

Decizia financiară poate fi privită ca fiind rezultatul unui proces decizional complex ce cuprinde etapele de cunoaștere a realității financiare, precum și etapele de însușire a soluției optime. Principalele etape ce trebuie parcurse pentru a reda conținutul deciziei financiare sunt: stabilirea obiectivelor financiare cuprinse în cadrul liniei de dezvoltare a întreprinderii, analiza informațională financiară, adoptarea deciziei financiare, execuția deciziei financiare.

În ceea ce privește linia de dezvoltare, aceasta cuprinde cele mai generale și importante obiective ale conducerii activității economice. Aceste obiective cuprind o sinteză a principalelor genuri de activități care au loc în respectiva unitate: economice, tehnice, tehnologice, organizatorice, financiare etc.

Pe de altă parte, analiza informațională reprezintă o acțiune de cunoaștere a realității economice cu ajutorul unor metode și instrumente de culegere, prelucrare și interpretare a informațiilor. Pornindu-se de la informațiile obținute, pe baza acestei analize se sintetizează soluțiile posibile pentru îndeplinirea obiectivelor liniei de dezvoltare. Adoptarea deciziei financiare

presupune alegerea soluției optime din mulțimea soluțiilor posibile. Execuția deciziei financiare urmărește satisfacerea integrală și operativă cu fonduri financiare a tuturor activităților economice și sociale din unitatea economică, precum și alimentarea fondurilor financiare centralizate din economia națională (Bran, 1980). Potrivit lui Ion-Trifoi și Dinte (2006), decizia este un proces dinamic și rațional, care determină alegerea unei linii de acțiune din mai multe variante posibile, cu scopul de a influența activitatea executanților și de a se obține un anumit rezultat.

Următoarele elemente care definesc decizia trebuie reținute (Ion-Trifoi, Dinte, 2006):

- un proces de alegere rațională;
- act final în stabilirea direcției de acțiune a realizării unui obiectiv;
- acțiunea poartă denumirea de decizie doar dacă va corespunde unei situații de alegere.

În funcție de orizontul de timp la care se face referire, decizia financiară poate fi:

- decizie strategică - vizează un orizont de timp îndepărtat care prefigurează cadrul de desfășurare a activității întreprinderii;
- decizie tactică - urmărește ajustarea influențelor conjuncturale care pot îndepărta întreprinderea de strategia adoptată.

Decizia financiară strategică se referă la o acțiune complexă de finanțare a activităților economice, tehnice, sociale, cerute de procesul de producție și cel de dezvoltare a elementelor structurii economice de producție. Pregătirea soluțiilor de repartitie financiară care participă la stabilirea deciziei financiare strategice se realizează cu ajutorul acțiunilor financiare. Aceste acțiuni au misiunea de a stabili informațiile financiare în jurul cărora se formează soluțiile posibile sub forma variantelor de buget de venituri și cheltuieli al unității economice.

Sinteza și adoptarea soluției optime se realizează prin îndeplinirea de către activitatea financiară a două categorii de atribuții: cunoașterea realității din unitatea economică și din mediul său ambiant și intervenția în mediile de definire a fenomenului financiar reprezentate de procesul de producție și cel de consum. Intervenția activității financiare în activitățile economice depinde de latura calitativă și se realizează prin legăturile de tip conexiune inversă: acțiune financiară – proces de producție și acțiune financiară – proces de consum.

Alegerea și stabilirea soluției optime pentru conținutul deciziei financiare strategice au în vedere motivația nomologică (bazată pe cunoașterea științifică a realității), motivația psihologică (ce vizează interesele celor care vor realiza decizia financiară), motivația axiologică (care ține cont de judecățile de valoare întreprinse în legătură cu activitățile cerute de realizarea deciziei financiare) și motivația teleologică de scop a decidentului. Există mai multe tipuri de decizii financiare strategice (Bran, 1980):

- cele pentru activitățile economice privind mijloacele fixe – care au în vedere adoptarea soluției optime de repartitie financiară pentru decizia financiară strategică privind activitatea de investiții (de înlocuire, formare sau dezvoltare a mijloacelor fixe). În urma corelației care are loc între necesarul de fonduri și sursele financiare se stabilește soluția optimă;

- cele pentru activitățile economice privind mijloacele circulante – activitatea financiară prevede adoptarea unor decizii financiare strategice pentru finanțarea activităților economice de formare și dezvoltare a stocurilor de mijloace circulante și de asigurare de bunuri prin instituțiile de asigurare. În această situație, decizia financiară se va adopta pe baza unei corelații dintre nivelul necesarului de fonduri și volumul fondurilor financiare care vor fi mobilizate din surse interne sau externe;

- cele pentru activitățile economice și sociale privind personalul muncitor al unității economice – în acest caz, decizia financiară se adoptă pe baza corelării resurselor financiare proprii ale întreprinderii și cele din credite bancare pe de o parte, cu necesarul de fonduri financiare pentru

cheltuielile de investiții și pentru rambursarea creditelor utilizate anterior, plus dobânzile aferente, pe de altă parte;

- cele pentru activitățile privind elementul informațional – au în vedere necesarul de fonduri reieșit din devizele pentru lucrările de cercetare-asimilare, precum și necesarul de fonduri pentru achitarea unor obligații financiare. Pe de altă parte, se are în vedere nivelul surselor interne, alocațiile din afara unității și creditul pentru realizarea planului tehnic de asimilare;

- cele pentru achitarea obligațiilor financiare față de bugetul de stat și față de finanțele centralei economice. Acest tip cuprinde toate relațiile financiare ale întreprinderii cu verigile financiare respective.

Realizarea deciziei financiar strategice se face prin executarea unor decizii financiare tactice, prin care are loc repartiția financiară preconizată de decizia strategică. Din aceste decizii fac parte hotărârile operative luate în cadrul serviciului financiar din unitatea economică. Prin aceste hotărâri se mobilizează fondurile provenite din rezultatele producției sau din afara întreprinderii și apoi se împart pentru finanțarea activităților din unitate și pentru achitarea obligațiilor față de economia națională.

Fundamentarea și realizarea deciziilor financiare tactice au implicații atât asupra activităților economice, cât și asupra deciziei financiar strategice. Aceste decizii depind de competențele generale care revin unității economice în cadrul autoconducerii muncitorești prin mecanismul economico-financiar din economia națională, și, în mod expres, de competențele în domeniul adoptării deciziilor de autofinanțare din propriile rezultate.

Fundamentarea deciziei economice

Activitatea financiară este un factor important în conducerea activităților economice organizate în unitatea economică, prin metodele, instrumentele și valoarea informațională ridicată a informațiilor sale.

Adoptarea oricărei decizii economice în întreprindere trebuie să se bazeze pe fondul de informații de natură financiară referitoare la necesarul de fonduri, sursele disponibile, rezultatele financiare viitoare, indicatorii financiari ai eficienței economice (Bran, 1980).

În procesul de fundamentare a deciziei economice, există două etape (Bran, 1980):

- informarea – presupune investigarea surselor de informații din zonele care vor influența sau vor fi afectate de adoptarea deciziei economice strategice. Pentru realizarea acestei etape, activitatea financiară trebuie să contribuie cu fondul de informații financiare privind situația internă a întreprinderii și cerințele mediului extern al unității economice;

- analiza informațională – asigură obținerea de informații referitoare la adoptarea și realizarea obiectului în cauză al liniei de dezvoltare, obiectiv care generează decizia economică strategică ce trebuie fundamentată și adoptată în unitatea economică. Scopul activității financiare în această etapă este acela că, prin analiza informațională financiară, își va aduce contribuția la sursele de finanțare, la rezultatele financiare și economice totale obținute din activitățile care însoțesc adoptarea și realizarea deciziei economice, la obligațiile financiare și la indicatorii financiari ai eficienței economice.

Adoptarea deciziei economice strategice presupune alegerea unei soluții optime din mulțimea soluțiilor posibile. În alegerea acestei soluții, decidentul are la dispoziție consecințele de natură tehnică, economică, financiară, socială, prezente în nucleul fiecărei soluții care participă la etapa de alegere și adoptare a deciziei economice.

Pentru a fi comparabile, consecințele cuprinse în mulțimea soluțiilor posibile trebuie exprimate prin aceeași unitate de măsură. Prin metoda calculului utilității, se folosește ca unitate de măsură comună utilitate.

Această metodă acordă utilitatea 1 celei mai favorabile consecințe și 0 consecinței celei mai nefavorabile pentru decident. Alegerea soluției optime se va face ținând cont de suma utilităților pe fiecare soluție, iar soluția cu cea mai mare suma a utilităților va fi aleasă.

În cazul în care mai multe soluții au aceeași sumă, se folosește a doua metodă de calcul. Utilitățile acordate anterior, se înmulțesc cu coeficienții de importanță care au valori între 0 și 1.

Noile sume ale utilităților pe fiecare soluție, vor permite să se diferențieze soluțiile și să se adopte soluția optimă pentru decident.

Fenomenul valorii. Ce este valoarea?

Conceptul de valoare se referă la suma calităților care dau preț unui obiect, unei ființe, unui fenomen. Valoarea mai poate fi înțeleasă ca importanță, însemnătate, preț, merit.

Conform DEX-ului, valoarea este o „însușire a unor lucruri, fapte, idei, fenomene de a corespunde necesităților sociale și idealurilor generate de acestea; suma calităților care dau preț unui obiect, unei ființe, unui fenomen, ceea ce este important, valoros, vrednic de apreciere, de stimă”.

Aristotel definea valoarea prin trebuințe fizice, psihice, morale ori spirituale, recunoscând în valoarea economică, valoarea de schimb și valoarea de întrebuințare. „Folosința oricărui lucru este de două feluri și, în ambele cazuri, lucrul servește ca atare, însă nu în același mod: o folosință este cea proprie – ca utilitate, cealaltă...ca mijloc de schimb (politica)” (Bran et al., 2015).

Încă din antichitate, s-au desprins două direcții principale de orientare a modului de definire a valorii: valoarea = utilitate și valoarea = muncă. În primul caz, a predominat procesul de producție și rolul producătorului. În al doilea caz, a avut prioritate procesul de consum și rolul consumatorului. În ambele situații, cercetarea care a dus la aceste axiome s-a axat pe modul în care valoarea ieșea la iveală, sub forma valorii de schimb, pe piață (Bran et al., 2015).

Conform autorilor Bran et al. (2015), valoarea este de patru tipuri:

- valoarea directă – exprimă beneficiul obținut de utilizator;
- valoarea indirectă – exprimă beneficiul unui consumator indirect;
- valoarea opțională – exprimă beneficiul resimțit de un consumator atunci când știe că se va păstra un anumit ecosistem;
- valoarea de existență – exprimă beneficiul resimțit datorită existenței, dar nu și valorificării, unor ecosisteme, resurse, peisaje.

Suma acestor patru valori reprezintă valoarea economică totală.

Valoarea poate fi privită ca un rezultat al transformărilor ce au loc în cadrul unor procese economice precum producția, repartiția, schimbul, consumul, în care este antrenată activitatea umană. Acțiunea umană ce intră în zona economiei este asociată cu activitatea oamenilor încadrată în sisteme ca familia, întreprinderea, economia națională, economia mondială, economia din cosmos.

Toate aceste sisteme includ sistemul viu al omului. Ele se află, sub impulsul unor forțe interne sau externe, în stările dinamice de producție, repartiție-schimb, consum. Sistemele economiei, societății și mediului natural înconjurător sunt responsabile de obținerea și gestionarea valorii. Procesele economice se exteriorizează și pot fi percepute de noi sub formă de evenimente de natură economică, dar și socială, biologică, chimică, fizică. Toate aceste evenimente înglobate în fenomenul economic îi dau acestuia un aspect complex. Aceleași tipuri de evenimente sunt prezente în mecanismul de obținere și gestionare a valorii în economie, sub forma fenomenului economic al valorii (Bran, 2009).

În istoria științei economice s-au evidențiat două direcții în privința definirii valorii: teoria valorii bazate pe muncă (TVM) și teoria valorii bazate pe utilitate (TVU).

Conform teoriei valorii-muncă, valoarea se creează în procesul de producție și suportul ei fizic este durata muncii (timp social necesar). În legătură cu această teorie, au fost formulate o serie de explicații referitoare la modul în care se creează valoarea. Marx și Engels (1966) și era de părere că un lucru are valoare pentru că materializează munca umană.

Adam Smith (1790) considera că munca este singura creatoare de valoare și că activitatea omului creează în fiecare an masa bunurilor pe care o consumă, în timp ce Turgot (1766) vedea munca ca o expresie a gradului de stimă pe care omul o dă diferitelor obiecte ale dorințelor sale.

Teoria a fost formulată în perioada în care tehnica era puțin dezvoltată, iar provocarea era de a satisface nevoile populației în continuă creștere.

Teoria valorii-utilitate a încercat să înlocuiască durata muncii cu un suport fizic mai adecvat. Această teorie nu a reușit să explice diferențele de valoare pentru anumite produse. Cel mai cunoscut paradox este apă-diamant. Pentru a explica această situație s-a apelat la noțiunea de raritate (Bran et al., 2015).

În mecanismul de obținere a valorii, contează atât procesele economice de tip producție și consum, cât și procesele naturale din mediul și procesele specifice vieții sociale. Procesele mecanismului de obținere a valorii sunt de două feluri: procese primare și procese complexe (Bran et al., 2015).

Primul proces primar este transformarea. Făcând referire la scenariul Marii Explozii, explozia inițială a fost un proces de transformare, prin care s-a realizat o organizare a materiei, astfel a apărut entropia joasă.

Al doilea proces primar este conservarea. Particulele și radiațiile produse de primul proces au intrat în procesul de conservare a acestor produse primare sub forma structurilor stabile ale materiei: substanță, energie liberă, informație.

Pe baza observațiilor privind fenomenele din natură, putem emite ipoteza că există și *al treilea proces primar, adică transferul.* Produsele primelor două procese sunt puse în mișcare în spațiu și timp prin intermediul transferului, devenind ieșiri pentru un sistem și intrări pentru alt sistem.

Starea dinamică în care a intrat sistemul la echilibru al Universului reprezintă primul proces complex. Marea explozie a transformat energia pură în particule și radiații care au fost conservate sub formă de substanță, energie liberă și informație. Acestea au fost transferate în spațiu și timp, devenind materie primă pentru sistemele în formare.

La fel ca și primul proces complex, cel de al doilea utilizează cele trei procese primare realizând formarea de structuri complexe. Sistemele formate transferă spre ele substanță, energie liberă și informație și le transformă în entropie joasă corespunzătoare ca organizare cu necesitățile sistemului în cauză, urmând ca această entropie joasă să se conserve în structură materială, în mișcare, în forțe și în entropie înaltă. Aceste rezultate sunt serviciile ce vor fi transferate în spațiu și timp.

Al treilea proces complex încheie ciclul Universului. Sistemele departe de echilibru și cele aproape de echilibru sunt duse spre un sistem la echilibru. Sunt transferate spre procesul complex sistemele structurale ale Naturii pentru a fi supuse unui proces de transformare (Marea Implozie). Rezultatele transformării sunt conservate sub formă de energie pură, energie care este transferată în spațiu și timp.

În concluzie, procesele primare și procesele complexe specifice sistemului general al naturii se produc și în sistemele angajate în mecanismul de obținere și gestionare a valorii sub următoarele forme: procesul de producție, procesul de consum, procesul de lichidare.

Indiferent de tipul de sistem din natură (mediu, societate, economie), stările dinamice în care acestea intră sunt aceleași: consum, producție, lichidare. Aceste procese complexe au la rândul lor în componență, în diferite proporții, procesele primare: transformare, conservare, transfer (Bran, 1997).

Poziția mediului înconjurător în structura economică a întreprinderii

Mediul este prezent în bilanțul întreprinderii reprezentat de terenuri, în contribuția sa esențială prin entropia joasă, reprezentat de potențialul natural din minereuri, materii prime, dar și în bunurile necontabilizate: apă, aer, lumină, căldură solară. Acestea se cuprind în efectele favorabile din procesele de producție și consum. Având în vedere potențialul enorm ce există în natură, contribuția mediului în procesul economic din întreprindere se evidențiază astfel: potențialul natural sub formă de substanță, energie și informație este adus în întreprindere cu ajutorul energiei de extracție, transport, cercetare pentru a fi folosit în conformitate cu informațiile de produs, tehnologice (Bran, 1994).

Starea curentă a solului se referă la calitatea solului, apei și aerului din zonă, și dacă firma are tehnologii ce folosesc aceste componente ale mediului. În acest caz, firma trebuie să se adreseze serviciilor meteorologice și de cercetare a calității apei și a aerului, precum și specialiștilor geologi, de soluri, seismologi.

Restricțiile ecologice impuse în zona de activitate și nu numai reprezintă un alt domeniu de analiză, pentru a evita consecințele juridice și financiare. Aceste informații stabilesc deciziile de înființare – dezvoltare, dar și pe cele de producție. Totodată, ele contribuie la conturarea mărimii și structurii procesului de consum.

Procesul de consum care vizează refacerea mediului este rezolvat doar parțial la nivel de firmă. Cea mai mare parte îi revine societății, cu contribuția financiară a întreprinderilor și populației.

În întreprindere, se organizează următoarele activități privind mediul: activități de reducere a poluării mediului cu ajutorul instalațiilor de filtrare, de epurare a apei, de distrugere, de distrugere controlată a deșeurilor. Aceste activități sunt de tip investiții. Activități de reproiectare a tehnologiilor și produselor pentru reducerea consumurilor de potențial natural și a deșeurilor toxice, activități de tip cercetare științifică.

Activități de refacere a mediului din întreprindere și din imediata apropiere a ei, precum și pentru remedierea unor calamități ecologice produse în zonă din cauza firmei. Aceste activități sunt de tip investiții și plăți financiare. O altă activitate este contribuția normală la acțiunile ecologice centralizate prin plăți de impozite, taxe, penalizări (Bran, 1994).

Concluzii. În condițiile unei economii de piață, competiția la nivel de entități se poate asigura doar prin abordarea unei gestiuni eficiente a resurselor financiare, care să genereze valoare atât la nivel de individ, societate, cât și asupra mediului natural înconjurător. Gestionarea rațională a resurselor, indiferent de natura lor, impune cunoașterea și aplicarea unor principii, metode și instrumente specifice managementului financiar în procesul de luare a deciziilor. Astfel că resursele presupun o utilizare cât mai eficientă de-a lungul întregului ciclu de viață, pornind de la extracție, transport, prelucrare și consum până la eliminarea deșeurilor. A produce mai multă valoare înseamnă a folosi cât mai eficient, pe de o parte, și o schimbare a obiceiurilor de consum pe de altă parte. Conștientizarea importanței identificării și soluționării problemelor de mediu și, implicit, a consumului resurselor într-un ritm alert impune și transformă utilizarea rațională a resurselor într-un deziderat unanim.

Referințe bibliografice

- Antonescu, A.G., Ciobotaru, A.V., Popescu, C., (2014). *Evaluarea economică a resurselor naturale*
Bran, F., Manea, Gh., Ioan, I., Rădulescu, C.V., (2015). *Economia în clepsidra antropică*, Editura Economică, București
Bran, P., (1980). *Decizia financiară în unitatea economică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București
Bran, P., (1994). *Finanțele întreprinderii*, București, Chișinău
Bran, P., (1997). *Finanțele întreprinderii. Gestionarea fenomenului microfinanciar*, Editura Economică, București
Bran, P., (2009). *Managementul prin valoare*, Editura Universitară, București
Ion-Trifoi, G., Dinte, C., (2006). *Decizia și rolul său în managementul financiar al întreprinderii*, Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, Universitatea 1 Decembrie 1918
Marx, K., Engels, F., (1966). *Opere*, vol. 23, 1966, Editura Politică, București
Smith, A., (1790). *The Theory of Moral Sentiments*, Library of Economics and Liberty
<https://www.eea.europa.eu/ro/semnale/semnale-de-mediu-2014/articole/economia-eficienta-din-punctul-de>
Economia: eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, ecologică și circular.